

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.2 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.3 ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.4 ความแตกต่างของลักษณะการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนกลุ่มแบบเดิม
    - 1.1.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.6 ประโยชน์และข้อจำกัดของการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
    - 1.1.8 การประเมินผลการสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือ
    - 1.1.9 การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI)
    - 1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ
    - 1.2.2 งานวิจัยในประเทศ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน
  - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน
    - 2.1.1 ความหมายของสัญญาการเรียน
    - 2.1.2 ประวัติความเป็นมาของสัญญาการเรียน
    - 2.1.3 หลักการและเหตุผลในการใช้สัญญาการเรียน
    - 2.1.4 รูปแบบของสัญญาการเรียน
    - 2.1.5 ลักษณะการเรียนการสอนแบบสัญญาการเรียน
    - 2.1.6 องค์ประกอบของสัญญาการเรียน
    - 2.1.7 หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน
    - 2.1.8 ขั้นตอนในการใช้สัญญาการเรียน
    - 2.1.9 ข้อควรคำนึงในการสอนแบบสัญญาการเรียน

- 2.1.10 เหน้ในการพิจารณาสัญญาการเรียน
- 2.1.11 ข้อดีของสัญญาการเรียน
- 2.1.12 การจัดชั้นเรียนในการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้กันสัญญาการเรียน
  - 2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ
  - 2.2.2 งานวิจัยในประเทศ
- 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้กับความภาคภูมิใจในตนเอง
  - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้กับความภาคภูมิใจในตนเอง
    - 3.1.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง
    - 3.1.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง
  - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้กับความภาคภูมิใจในตนเอง
    - 3.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ
    - 3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

1.1.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

สลาวิน (Slavin, 1995 : 3) ให้ความหมายว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน โดยกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดหมายเช่นเดียวกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเป็นการเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994 : 5, อ้างถึงใน นิติยา ชังคมานนท์, 2544 : 18) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการสอนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3-5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้านเพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ฯลฯ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงาน of สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน

วัตินาพร ระงับทุกข์ (2541:38) ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าการร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมทางการเรียนให้ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 13) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3 – 5 โดยที่สมาชิกอาจมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รับผิดชอบการทำงาน of สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องกระตุ้นสมาชิกคนอื่น และช่วยเหลือกัน ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตนเองและของกลุ่มให้มากที่สุด ผู้เรียนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีหลักการว่าผลสำเร็จของกลุ่มคือผลสำเร็จของตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย

ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

โดยสรุปแล้วการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียนที่ให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มโดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน แล้วให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกัน ช่วยเหลือกันและรับผิดชอบร่วมกัน โดยอยู่ภายใต้การแนะนำดูแลจากผู้สอน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นประสบความสำเร็จ

1.1.2 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะมีประสิทธิภาพ ถ้าสมาชิกภายในกลุ่มมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางสำคัญ 5 ประการ คือ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 5-8)

1. มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่างๆ ในการทำงานทุกคนมีบทบาทหน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก มีหลายวิธี เช่น

การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม (แต่ละคนลงมือเรียนและต้องแน่ใจว่าสมาชิกคนอื่นเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน)

การกำหนดรางวัลร่วมกัน (ถ้าทุกคนทำได้ตามเกณฑ์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้แต่ละคนจะได้รับคะแนน bonus เท่าเทียมกันทุกคน)

การกำหนดให้ใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนคืนๆร่วมกัน (แต่ละคนจะได้วัสดุเพียง 1 ส่วนของทั้งหมดที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานกลุ่ม)

การกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่ม แต่ละคนจะมีบทบาทในกลุ่ม เช่น ผู้อ่าน ผู้ตรวจสอบ ผู้บันทึก ผู้ให้กำลังใจ ผู้จัดหาวัสดุ

2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม (Face to Face Promotion Interaction) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ โดยทำกิจกรรมต่อไปนี้

- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

- อธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง
- กิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้ติดต่อกันโดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยน

ความรู้ ความคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น

- กำหนดหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มตามความเหมาะสม
- สุ่มถามปากเปล่าสมาชิกในกลุ่ม หรือสุ่มตรวจงานของสมาชิกในกลุ่ม
- สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มของสมาชิก
- กำหนดให้สมาชิก 1 คนในกลุ่มเป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับ

งานกลุ่ม

- ให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง
- ทดสอบรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skill) นักเรียนควรได้รับฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จได้แก่

- การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น
- การสื่อสาร
- การยอมรับและช่วยเหลือกัน
- การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด
- การแก้ปัญหาขัดแย้ง
- การให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ต่อทุกคนเท่าเทียมกัน

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นผลงานของกลุ่มจะได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมาชิกในกลุ่มซึ่งสามารถกระทำได้โดย

- ให้อธิบายการกระทำของสมาชิกที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์
- ให้ตัดสินใจว่าการกระทำใดของกลุ่มที่ควรรักษาไว้และการกระทำใดควรเลิก

ปฏิบัติ

- ให้เล่าเหตุการณ์ในกลุ่ม ปัญหาของกลุ่ม หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกลุ่ม
- องค์กรประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกต้องมีความสัมพันธ์และ

ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนดำเนิน

ไปด้วยดีและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นครูผู้สอนต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ได้ครบทั้ง 5 องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนแบบร่วมมือ

1.1.3 ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987 : 84, อ้างถึงใน อรพรรณ พรสีมา, 2540 : 57) เสนอว่าการเรียนแบบร่วมมือควรมีลักษณะ ดังนี้

1. แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มย่อยประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถคละกันภายในกลุ่มประมาณ 2 ถึง 6 คน
2. สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มต่างมีเป้าหมายที่จะทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยของกลุ่มสูงขึ้น
3. สมาชิกแบ่งงานหรือหน้าที่รับผิดชอบ ความสำเร็จของกลุ่มสมาชิกของกลุ่มต่างยอมรับในบทบาทและผลงานของของสมาชิกในกลุ่มเสมือนหนึ่งเป็นผลงานของตนเองและพร้อมที่จะยอมรับในความสามารถ และจุดเด่นจุดด้อยของเพื่อนสมาชิก ให้กำลังใจนักเรียนอ่อนและกระตุ้นให้เพื่อนขยันมากขึ้น เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จทางการเรียน และได้พยายามมากแล้วแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เพิ่มสูงขึ้น เขาก็ยอมได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่มนักเรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนของเพื่อนในกลุ่ม

อเรนดส์ (Arends, 1989 : 407, อ้างถึงใน พรรณรัศมี เเงาธรรมสาร, 2533 : 50) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มในการค้นคว้าหาความรู้
2. กลุ่มประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ
3. ในกลุ่มหนึ่ง ๆ มีเชื้อชาติ และเพศที่ต่างกัน
4. มีการให้รางวัลเป็นกลุ่มมากกว่าเป็นรายบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะการเรียนแบบร่วมมือจะประกอบไปด้วยการแบ่งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันเป็นกลุ่มย่อย การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อความสำเร็จร่วมกัน การแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ

1.1.4 ความแตกต่างของลักษณะการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนกลุ่มแบบเดิม

ลักษณะของกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือจึงต่างไปจากกลุ่มการเรียนแบบเดิม ซึ่ง พรรณรัศมี เเงาธรรมสาร (2533 : 34) ได้สรุปการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบเดิมไว้ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบกลุ่มเดิม

กลุ่มการเรียนแบบร่วมมือ Cooperative Learning	กลุ่มการเรียนแบบเดิม Traditional Learning
1. สมาชิกมีความรับผิดชอบร่วมกัน	1. มีความรับผิดชอบเฉพาะตนเอง
2. สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในงานของตนและของสมาชิกกลุ่ม	2. สมาชิกแต่ละคนอาจไม่รับผิดชอบงานของตนเองและของสมาชิกกลุ่ม
3. สมาชิกมีความสามารถที่แตกต่างกัน	3. สมาชิกมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4. สมาชิกผลัดเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า	4. สมาชิกเลือกหัวหน้า
5. สมาชิกแบ่งความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน	5. สมาชิกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง
6. การประเมินผลเน้นวิธีการและผลงาน	6. การประเมินผลเน้นที่ผลงาน
7. ครูจัดการสอนทักษะทางสังคม	7. ทักษะทางสังคมถูกละเลยไม่มีการสอน
8. ครูสังเกตการณ์และแนะนำการทำงานกลุ่ม	8. ครูละเลยไม่สนใจการทำงานกลุ่ม
9. ครูเน้นวิธีการทำงานกลุ่ม	9. วิธีการทำงานกลุ่มมีน้อย

จากตารางการเปรียบเทียบการสอนแบบเดิมกับแบบร่วมมือจะเห็นความแตกต่างของวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่ได้ผลดีกว่าแบบเดิม ดังที่ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987: 68, อ้างถึงใน สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2545 : 5) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. เด็กเก่งที่เข้าใจคำสั่งสอนของครูได้ดีจะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็ก อธิบายให้เพื่อนฟังได้ ทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดีขึ้น
2. เด็กที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ครูทุกคน ทราบข้อนี้ ดี คือยังสอนยังเข้าใจบทเรียนที่ตนสอนได้ดียิ่งขึ้น
3. การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัวทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่และมีความสนใจมากขึ้น
4. นักเรียนทุกคนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะครูคิดคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่มด้วย
5. นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ จะคอยอาศัยเพื่อนอย่างเดียวไม่ได้
6. นักเรียนทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีเพื่อนร่วมกลุ่ม และเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งจะเป็ประโยชน์มากเมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานอย่างแท้จริง

7. นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะมีการปฏิบัติงานร่วมกันนั้นก็ต้องการทบทวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น

8. นักเรียนเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากขึ้น เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนคนเดียวหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน เพราะเขาต้องมีหน้าที่ต่อสังคมด้วย

9. ในการตอบคำถามในห้องเรียน ถ้าหากตอบผิดเพื่อนจะหัวเราะแต่เมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าตอบผิดถือว่าผิดทั้งกลุ่มคนอื่น ๆ จะให้ความช่วยเหลือทำให้กลุ่มมีความผูกพันกันมากขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความแตกต่างของการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบเดิมนั้นจะอยู่ที่ความร่วมมือใจกันในการทำงานกลุ่มโดยที่ทุกคนจะพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มของตนเองเพื่อความสำเร็จร่วมกันและมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งกลุ่ม

1.1.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541 : 39-40) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูและผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. บทบาทของครู

1.1 กำหนดขนาดของกลุ่ม (โดยปกติประมาณ 2-6 คนต่อกลุ่ม) และลักษณะของกลุ่มซึ่งควรเป็นการสุ่มซึ่งลดความสามารถ (มีทั้งผู้เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน)

1.2 ดูแลการจัดลักษณะของการนั่งของสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่ทำงานร่วมกันและง่ายต่อการสังเกตและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม

1.3 ชี้แจงกรอบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน

1.4 สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม

1.5 เป็นที่ปรึกษาของทุกคนในกลุ่มย่อยและคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม

1.6 ยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัลคำชมเชยในลักษณะกลุ่ม

1.7 กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันในกลุ่มนานเพียงใด

2. บทบาทผู้เรียน

2.1 ไว้วางใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

2.2 ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ผู้ประสานงานคนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกทุกคนต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ

2.3 ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

2.4 รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและเพื่อน ๆ ในกลุ่มจะร่วมกันทำกิจกรรม กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ดูแลกันให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่และช่วยกันคุมเวลาในการทำงาน

3. บทบาทและการมอบหมายหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

สลาวิน (Slavin, 1995 : 108) ได้เสนอแนะบทบาทและการมอบหมายหน้าที่ไว้ ดังนี้

3.1 บทบาทหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำงาน

3.2 บทบาทผู้จัดอุปกรณ์มีหน้าที่รับแจกวัสดุอุปกรณ์

3.3 บทบาทผู้จัดบันทึก มีหน้าที่บันทึกงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อจัดส่งครู

3.4 บทบาทผู้รักษาเวลา มีหน้าที่คอยรักษาเวลาให้สมาชิกในกลุ่มทำงาน

ตามกำหนด

3.5 บทบาทผู้ส่งงาน มีหน้าที่ตรวจสอบว่าสมาชิกทุกคน ได้ลงชื่อบนงานที่จะนำส่งและนำส่งครู

ซูศรี สนิทประชากร (2534 : 48-49, อ้างถึงใน วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2541 : 48) ได้กล่าวว่า บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม (Role Assignment) เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะทุกคนจะต้องรับรู้และเรียนรู้เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มต้องมีหน้าที่ และบทบาท โดยเสมอภาคกันบทบาทที่กำหนดให้อาจเป็นดังนี้

- ผู้นำกลุ่ม ทำงานให้ลุล่วง
- ผู้สรุปสรุปผลการเรียนรู้
- ผู้ตรวจสอบ ตรวจสอบทุกคนในกลุ่มให้ร่วมรู้กันหมด
- ผู้ช่วย คอยช่วยให้ความคิดว่าถูกต้องหรือไม่
- ผู้ชี้แนะ คอยเพิ่มเติมความคิดขยายความรู้
- ผู้หาข้อมูล หาเอกสารข้อมูลให้กลุ่ม
- ผู้กระตุ้นเตือน คอยให้กำลังใจและกระตุ้นให้ทำงาน
- ผู้สังเกต ดูแลให้ทุกคนทำหน้าที่ของตน

การกำหนดบทบาทนี้นอกจากเป็นการให้ความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผลงานตามจุดมุ่งหมายร่วมกันแล้ว ยังเพื่อให้ทุก ๆ คน ได้รู้จักหน้าที่ของตนและแต่

ละคนร่วมทำงานกลุ่มไปได้ด้วยดี ซึ่งนับว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ครูควรใช้ในการทำงานกลุ่มถ้ากลุ่มแบ่ง 4 คน ควรมีหน้าที่ดังนี้

- ผู้นำกลุ่ม (Leader)
- ผู้อธิบาย (Explainer)
- ผู้ตรวจสอบ (Checker)
- ผู้กระตุ้นเตือนหรือให้กำลังใจ (Encourager)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าบทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ นั้นจะมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยให้การเรียนแบบร่วมมือประสบผลสำเร็จ โดยที่ครูจะเป็นผู้คอยให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จ โดยที่ครูจะเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการกำหนดกลุ่ม เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและชี้แจงเกี่ยวกับกรอบกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนของนักเรียนก็จะมียบทบาทของแต่ละคนในการทำงานร่วมกัน

1.1.6 ประโยชน์และข้อจำกัดของการเรียนแบบร่วมมือ

1.6.1.1 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

สลาบิน (Slavin, 1995 : 135) กล่าวไว้ดังนี้

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนแบบร่วมมือนี้เป็นการสอนที่จัดให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มประมาณ 2-6 คนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น นักเรียนที่เก่งจะช่วยนักเรียนที่ไม่เก่ง ทำให้นักเรียนที่เก่งมีความรู้สึกภูมิใจ รู้จักใช้เวลา มีความอบอุ่น มีรู้สึกเป็นกันเอง กล้าซักถามข้อสงสัยมากขึ้น จึงง่ายต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่เรียน ที่สำคัญในการเรียนมีนี่คือ นักเรียนในกลุ่มได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน จนกระทั่งสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ ถือว่าเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเองช่วยให้ความรู้ที่ได้รับ เป็นความรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนอย่างแท้จริง จึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น
2. ด้านการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ได้มาทำงานร่วมกัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็น ทำให้เกิดการยอมรับกันมากขึ้น เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นในสังคมมากขึ้น
3. ด้านทักษะการทำงานร่วมกันให้เกิดผลสำเร็จที่ดีและการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีงามทางสังคม การเรียนแบบร่วมมือช่วยปลูกฝังทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกันกลุ่ม ทำให้นักเรียนไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและส่งผลให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ร่วมกันการตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับข้อขัดแย้ง ทักษะเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นต้น

4. ด้านทักษะการร่วมมือกันแก้ปัญหา ในการทำงานกลุ่มจะได้รับทราบและทำความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน จากนั้นก็ระดมความคิดช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เมื่อทราบสาเหตุของปัญหาสมาชิกในกลุ่มก็จะแสดงความคิดเห็นเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา มีการอภิปรายให้เหตุผลซึ่งกันและกันจนแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ตลอดจนทำการประเมินกระบวนการแก้ปัญหาของกลุ่มด้วย

5. ด้านการทำให้รู้จักและตระหนักในคุณค่าของตนเอง ในการทำงานกลุ่มสมาชิกทุกคนจะได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน การที่สมาชิกในกลุ่มยอมรับในความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ย่อมทำให้สมาชิกในกลุ่มนั้นมีความรู้สึกในตนเองและคิดว่าตนเองและคิดว่าตนเองมี คุณค่าที่สามารถช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จได้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541 : 44 -45) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อมกับพัฒนาความดีงาม และความรู้ความสามารถ การเรียนแบบร่วมมือจึงมีประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือหรือแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกกลุ่มทุกคนกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจ บรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่การอภิปรายซักถามทั้งในและนอกชั้นเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบไร้พรมแดน

2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าให้ตามเพื่อนให้ทัน

3. ช่วยลดปัญหาวิจัยในชั้นเรียน ผู้เรียนจะให้กำลังใจ ยอมรับและร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะรับผิดชอบในความสำเร็จของกลุ่ม จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

4. ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของทั้งห้องเรียน เมื่อผู้ที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนอ่อน เขาจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดของสิ่งที่กำลังเรียนได้ชัดเจนขึ้น ขณะที่ผู้เรียนอ่อนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนที่ใช้ภาษาใกล้เคียงกันได้ง่ายกว่าเรียนจากครู

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้า ทำงาน และแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน

6. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบร่วมมือ จะมีทักษะในการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์และการสื่อความหมาย

7. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริง ซึ่งเป็นโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น การทำงานร่วมกันทำให้งานเกิดผลสำเร็จ รู้จักการแก้ปัญหาาร่วมกัน นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าของตัวเองขึ้น

1.1.6.2 ข้อจำกัดของการเรียนแบบร่วมมือ

กาญจนา ศิริมุติกะ (2543 : 105, อ้างถึงใน นิตยา ชังคมานนท์, 2544 : 68) ได้กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือว่ามีข้อจำกัด ดังต่อไปนี้

1. การจัดกลุ่ม การอธิบาย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอาจทำให้เสียงดัง ขาดความเป็นระเบียบได้
2. ผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายเนื่องจากใช้เวลามาก แต่ถ้าบทเรียนมีเวลาจำกัด อาจทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพได้
3. ผู้เรียนที่เก่งจะกังวลกับคุณภาพงานกลุ่มจึงทำงานทั้งหมดด้วยตนเอง โดยไม่แบ่งงานให้เพื่อนทุกคนทำอย่างทั่วถึง
4. ผู้เรียนมุ่งทำงานของตนตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายเท่านั้นแล้วนำมารวบรวมเป็นงานกลุ่ม โดยไม่รวมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.1.7 ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ในการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้เสนอส่วนใหญ่จะประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ อัจฉราพร เนียมมีศรี (2545 : 50) ได้เสนอปัญหาที่ผู้สอนประสบพร้อมทั้งเสนอแนะแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. กรณีที่ผู้เรียนบางคนชอบทำงานตามลำพัง ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้
  - 1.1 ชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าหรือความจำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์เมื่อผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่
  - 1.2 ให้แรงเสริมทางบวก ได้แก่ คำชมเชย การยอมรับ การให้รางวัลพิเศษ เมื่อผู้เรียนทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

1.3 ผู้สอนแสดงความเห็นใจและเข้าใจถึงความยากลำบากในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยให้สิทธิพิเศษในการเลือกสมาชิกของกลุ่มในบางโอกาส

1.4 พுகุยกับผู้เรียนถึงการที่ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั้นว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของโรงเรียนด้วยเช่นกัน

2. กรณีที่ผู้เรียนบางคนขาดแรงจูงใจ ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ผู้สอนสำรวจความสนใจของผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจโดยการสัมภาษณ์ผู้เรียนหรือกรอกแบบสอบถาม หรือซักถามข้อมูลจากผู้สอนเมื่อปีก่อน ๆ

2.2 พยายามนำสิ่งที่คุณเรียนสนใจมาใช้เป็นแนวทางในการทำงานกลุ่ม

2.3 พยายามมอบหมายหน้าที่ให้ตรงตามความสามารถของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่ชอบขีดเขียน มอบหมายให้เป็นผู้จัดบันทึก ผู้เรียนที่ชอบจัดการ มอบหมายให้เป็นผู้หน้ากลุ่ม เป็นต้น

2.4 มอบหมายให้ผู้เรียนที่ขาดแรงจูงใจเป็นผู้สอน ผู้เรียนที่เรียนช้าหรือเรียนอ่อนกว่าตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

3. กรณีที่ผู้เรียนบางคนติดตามบทเรียนไม่ทัน ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

3.1 มอบหมายงานที่ผู้เรียนสามารถทำได้โดยใช้คำสั่งที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย

3.2 อนุญาตให้ผู้เรียนเตรียมตัวล่วงหน้า เช่น ผู้เรียนที่อ่านหนังสือช้า ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปอ่านเป็นการบ้านก่อนที่เรียน

3.3 ลดปริมาณงานให้กับผู้เรียนที่ติดตามบทเรียนไม่ทัน เช่น ผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ต้องแก้ปัญหา 5 คำถาม ผู้เรียนกลุ่มนี้อาจลดลงเหลือ 3-4 คำถาม

3.4 ให้คำชมเชยและกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

4. กรณีที่ผู้เรียนบางกลุ่มทำงานเสร็จก่อน ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

4.1 จัดหากิจกรรมหรืองานเสริมบทเรียนให้ทำต่อเนื่อง

4.2 ให้กลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อนช่วยเหลือกลุ่มที่ยังทำงานไม่เสร็จ หรือมอบหมายให้เป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อจะได้เรียนรู้วิธีการทำงานของกลุ่มอื่น ๆ

4.3 ให้กลุ่มที่ทำงานเสร็จก่อนแลกเปลี่ยนกันดูผลงานซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการตรวจทานอีกครั้งหนึ่ง

4.4 ให้กลุ่มที่ทำงานเสร็จเร็วมาช่วยกลุ่มที่ทำงานเสร็จช้า

5. กรณีที่ผู้เรียนทำงานกลุ่มเสียงดัง ผู้สอนควรปฏิบัติ ดังนี้

- 5.1 สอนให้ผู้เรียนทุกคนรู้จักทำงานกลุ่มโดยใช้เสียงเบาๆ ซึ่งถือเป็นข้อตกลงร่วมกันข้อหนึ่งขณะทำงานกลุ่ม
- 5.2 ชมเชยกลุ่มที่ทำงานเงียบ ๆ อย่างสม่ำเสมอ
- 5.3 ผู้สอนใช้สัญญาณเตือนเมื่อผู้เรียนทำงานกลุ่มด้วยเสียงดัง
- 5.4 ให้กำลังใจหรือรางวัลกับกลุ่มที่ทำงานเงียบ เช่น คำชม คะแนนหมู หรือให้ผู้เรียนเลือกอ่านหนังสือที่สนุกหรือเล่นเกมที่ผู้เรียนชอบ เป็นต้น

1.1.8 การประเมินผลการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ประนอม สุรัสวดี (2536 : 7) ได้เสนอแนะหลักการประเมินผลการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. ครูสังเกตการณ์ทำงานกลุ่มของนักเรียนแต่ละคน โดยต้องคำนึงว่าเด็กที่พุดน้อยไม่ได้หมายความว่าทำงานน้อยกว่าผู้อื่น เด็กที่พุดเพียง 2 – 3 ประโยคอาจเป็นประโยคที่ได้ใจความที่สุด
2. การให้คะแนนเด็ก ครูไม่ให้คะแนนจากการรายงาน หรือการแสดงของเด็ก แต่จะมีวิธีประเมินผลจากการทดสอบหรือจากแบบฝึกเป็นรายบุคคล
3. จะไม่ให้เด็กประเมินผลกันเอง เพื่อตัดปัญหาการจับผิด การฟ้อง การขาดความสามัคคีซึ่งเป็นการสร้างบรรยากาศทางลบ

การให้คะแนนในการเรียนแบบร่วมมือนั้น จอห์นสัน, จอห์นสันและโฮลูเบ็ค (Johnson, Johnson and Holubec, 1993 : 7-19, อ้างถึงใน อัจฉราพร เนียมมีศรี, 2545 : 41) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. คะแนนเดี่ยวยกคะแนนโบนัสถ้าสมาชิกทุกคนทำได้ถึงเกณฑ์ (Individual score plus bonus points based on all members reaching criterion) สมาชิกกลุ่มศึกษาบทเรียนร่วมกัน และแน่ใจว่าทุกคนได้รอบรู้ในสิ่งที่เรียน จากนั้นทดสอบรายบุคคลถ้าสมาชิกกลุ่มใดได้คะแนนมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็จะได้คะแนนพิเศษด้วย
2. คะแนนเดี่ยวยกกับคะแนนโบนัสตามคนที่ได้ต่ำสุด (Individual score plus bonus points based on lowest score)
3. คะแนนเดี่ยวยกคะแนนโบนัสจากคะแนนปรับปรุง (Individual score plus bonus based on improvement score)
4. คะแนนเดี่ยวยกคะแนนโบนัสจากคะแนนปรับปรุง (Individual score plus bonus based on improvement score) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบเป็นรายบุคคลและ

ได้รับคะแนนเป็นของตนเอง และจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มสามารถทำคะแนนได้ดีกว่า การสอบครั้งก่อนซึ่งถือเป็นคะแนนปรับปรุง

5. คะแนนของสมาชิกกลุ่มทุกคนรวมกัน (Totaling members' individual scores) สมาชิกทุกคนจะได้รับคะแนนจากคะแนนของทุกคนในกลุ่มรวมกัน

6. ค่าเฉลี่ยของคะแนนของสมาชิกกลุ่ม (Averaging of members' individual scores) คะแนนของสมาชิกกลุ่มทุกคนรวมกันแล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกกลุ่มถือเป็นคะแนนของทุกคน

7. คะแนนของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานเพียงชิ้นเดียว (Group score on single product) เช่น รายงาน เรียงความ เมื่อมีการประเมินงานทุกคนในกลุ่มจะได้รับคะแนนเหมือนกัน

8. การสุ่มงานของสมาชิกในกลุ่มมาเป็นคะแนน (Randomly selecting one member's paper to score) สมาชิกกลุ่มทุกคนทำงานของตนเอง และตรวจสอบจนแน่ใจว่าถูกต้องสมบูรณ์ ครูควรจะสุ่มงานของคนใดคนหนึ่งในกลุ่มมาตรฐานและสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะได้รับคะแนนเช่นเดียวกัน

9. การสุ่มจากการทดสอบของสมาชิกในกลุ่ม (Randomly selecting one member's to score) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบ และรับรองว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มได้เข้าใจในสิ่งที่เรียน ดังนั้นคะแนนในการสอบจึงมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ครูสุ่มข้อสอบของคนใดคนหนึ่งมาตรวจให้คะแนนทุกคนก็จะได้เท่ากันหมด

10. สมาชิกทุกคนจะได้รับคะแนนตามคนที่ได้คะแนนต่ำสุด (All members receive lowest member score) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบแล้วทำการสอบเป็นรายบุคคลสมาชิกกลุ่มก็จะได้รับคะแนนตามคนที่ได้รับคะแนนที่ต่ำที่สุดในกลุ่ม

11. คะแนนเฉลี่ยบวกคะแนนทักษะความร่วมมือ (Average of academic score plus collaborative skills performance score) นักเรียนทำงานร่วมกันแล้วทำการสอบ แล้วนำคะแนนจากการสอบมาเฉลี่ย แล้วนำไปบวกกับคะแนนทักษะความร่วมมือ

12. คะแนนสอบและรางวัลที่ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนสอบ (Academic and nonacademic rewards) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบแล้วต่างคนต่างสอบ และจะได้รับคะแนนเดียว แล้วมาพิจารณารางวัลจากคะแนนเฉลี่ยนั้น

1.1.9 การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI)

สลาวิน (Slavin, 1995 : 111) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (Group Investigation- GI) เป็นเทคนิคหนึ่งที่อยู่ในประเภทที่ใช้วิธีการให้ภาระงานเฉพาะ ซึ่ง

รูปแบบของเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) นี้ John Dewey เป็นผู้คิดค้นขึ้นและต่อมา Shlomo และ Yael Sharan และ Rachel Hertz - Lazarowitz ได้นำมาศึกษาวิจัยเพิ่มเติมและจัดรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.1.9.1 แนวคิดและหลักการ

การเรียนรู้ร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) เริ่มต้นจากการเรียนในสาขาปรัชญา จริยธรรมและจิตวิทยาในช่วงปีแรก ๆ ของศตวรรษที่ 20 โดย John Dewey เป็นผู้คิดค้นรูปแบบขึ้นเป็นครั้งแรกในการเรียนการสอนและได้นำวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) นี้ มาใช้ในห้องเรียนในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในการเรียนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยซึ่งห้องเรียนได้ร่วมมือกันในการคิดหาวิธีแก้ปัญหา ครูและนักเรียนช่วยกันคิดค้นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ของแต่ละคนที่มีอยู่ รวมทั้งความสามารถและความต้องการของแต่ละคน ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในทุกๆด้านของปัญหาในโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยกันตัดสินใจและกำหนดเป้าหมายในงานต่างๆที่กลุ่มได้รับผิดชอบ การวางแผนกลุ่มเป็นหนึ่งวิธีที่ทำให้ผู้สอนมั่นใจว่านักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) ในชั้นเรียนนั้นเกิดจากหลักการของสังคมและด้านสติปัญญา โดยในกระบวนการการเรียนรู้นี้นักเรียนจะเป็นผู้สนับสนุน การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) จะไม่สมบูรณ์ในการสภาพการเรียนการสอนที่ขาดการสนทนากันระหว่างบุคคลหรือการขาดความสนใจในมิติของกระบวนการทางสังคมในการเรียนรู้ในชั้นเรียน การร่วมมือและการติดต่อสื่อสารกันท่ามกลางผู้เรียนถือว่าเป็นความสำเร็จในการเรียนแบบกลุ่มย่อย ในขณะที่เดียวกันก็มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้เรียนและการร่วมมือกันสืบค้นความรู้ก็ยังคงมีอยู่ ผลจากกระบวนการทางสังคมของกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันและความหมายของหัวข้อที่ได้รับผิดชอบนั้น จะเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จะกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อไป (Slavin, 1995 : 112)

1.1.9.2 ทักษะการทำงานกลุ่ม

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) หรือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวนนั้น โดยชื่อนั้นก็สื่อให้เห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคดังกล่าวมีความเหมาะสมกับการศึกษาในวิชาที่ต้องมีการสืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ หัวข้อปัญหาที่จะศึกษาควรมีความหลากหลายและได้มาจากความสนใจของสมาชิกกลุ่มและไม่ควรเป็นการหาคำตอบง่าย ๆ เบื้องต้น เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่และอย่างไร

เป็นต้น ตัวอย่างการนำการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) ไปใช้อย่างเหมาะสม เช่น การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเทศ หรือเกี่ยวกับชีววิทยา แต่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการใช้แผนที่หรือตารางธาตุ โดยทั่วไปแล้วผู้สอนควรวางรูปแบบเนื้อหาหรือหัวข้อให้นักเรียนค้นคว้าอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้แบ่งเป็นหัวข้อย่อย ๆ ซึ่งหัวข้อย่อยเหล่านี้นักเรียนแต่ละคนจะได้ไปทำการค้นคว้าตามความสนใจของนักเรียนและเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนเอง

ในการค้นคว้าข้อมูลนั้น นักเรียนจะได้ข้อมูลอย่างหลากหลายจากแหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นจากหนังสือ สถาบันศึกษา หรือจากตัวบุคคล ในรูปแบบของแนวคิด ความคิดเห็น ข้อมูล การแก้ปัญหาหรือทิศทางที่จะได้มาซึ่งคำตอบ จากนั้นนักเรียนก็ช่วยกันประเมินและสังเคราะห์ข้อมูลนั้น โดยร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อจะได้เป็นผลงานของกลุ่ม (Slavin, 1995 : 112)

1.1.9.3 การร่วมมือกันวางแผนงาน

สลาบิน (Slavin, 1995 : 112) กล่าวว่า ศูนย์กลางของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) คือการวางแผนในการค้นคว้าของสมาชิกกลุ่ม สมาชิกจะต้องช่วยกันวางแผนในมิติที่หลากหลายและตามความต้องการของกลุ่ม จากนั้นกลุ่มตัดสินใจร่วมกันว่าจะค้นคว้าอะไรเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่กลุ่มได้รับผิดชอบ เช่น จะได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใด ใครจะเป็นผู้ค้นคว้าและกลุ่มจะนำเสนอผลงานต่อชั้นเรียนอย่างไร ซึ่งกระบวนการนี้จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ในขั้นตอนนี้ผู้สอนควรมีการแนะนำผู้เรียนให้รู้ถึงทักษะการวางแผนงานก่อนที่จะลงมือและควรมีการฝึกหัดในสถานการณ์ที่หลากหลายในชั้นเรียนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการในหัวข้อจริงที่ต้องการให้นักเรียนได้ค้นคว้า ผู้สอนอาจจะชี้แนะในกลุ่มย่อยที่ละกลุ่มหรือในภาพรวมทั้งห้องเรียนก็ได้โดยชี้ให้เห็นแนวคิดสำหรับการได้มาซึ่งคำตอบที่กลุ่มคาดหวัง

1.1.9.4 บทบาทของผู้สอน

สลาบิน (Slavin, 1995 : 113) กล่าวว่าในการชี้แนะนักเรียนในการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)นั้น ครูจะเป็นให้บริการในฐานะเป็นแหล่งข้อมูลบุคคล (Resource person) และเป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) โดยครูจะหมุนเวียนให้คำแนะนำ ตรวจสอบความเรียบร้อยในการวางแผน

การทำงานของกลุ่ม และช่วยกลุ่มที่ต้องเจอกับปัญหาที่ยากในการวางแผนงานในหัวข้อที่ได้รับผิดชอบ

บทบาทของครูนั้น ครูจะเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติในหลายๆ ครั้ง เหมือนกับบทบาทของนักเรียนโดยเริ่มต้น ด้วยการที่ผู้สอนจะต้องเป็นแบบในด้านทักษะสังคมและการติดต่อสื่อสารกับนักเรียน และเช่นเดียวกันจะเห็นได้ว่ามีหลายโอกาสที่ผู้สอนจะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำกลุ่มในช่วงเวลาเรียนที่นักเรียนสามารถนำมาปฏิบัติเมื่อต้องการนำกลุ่มอภิปรายกัน การที่ผู้สอนนำกลุ่มอภิปรายนั้น ผู้สอนสามารถเป็นแบบให้กับผู้เรียนได้หลายทักษะ เช่น ทักษะการฟัง การถ่ายทอดข้อมูล การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบที่ไม่ได้เป็นตัดสิน การให้กำลังใจกับการมีส่วนร่วม และอื่นๆ ในการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GD)นั้นนักเรียนจะได้เลือกหัวข้อตามความสนใจของนักเรียนและผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนหรือขยายขอบเขตของหัวข้อได้ตามความสนใจของนักเรียนตามที่เห็นว่ามีความสำคัญโดยอาจทำได้ในส่วนตัวของนักเรียนหรือทั้งชั้น เช่น ครูสอนเรื่องสงครามโลกครั้งที่ 1 โดยเริ่มต้นครูจะให้ความรู้กับนักเรียนในด้านภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของยุโรปก่อนที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 จากนั้นก็เริ่มต้นการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค GI กับชั้นเรียนโดยให้นักเรียนได้เลือกหัวข้อตามความสนใจของนักเรียนเอง

1.1.9.5 ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)

สลาวิน (Slavin, 1995 : 113-114) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) ว่าประกอบด้วยขั้นตอนในการเรียน 6 ขั้นตอน ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดในแต่ละขั้นๆ ไป อย่างไรก็ตามผู้สอนสามารถที่จะประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน อายุ และความสามารถของนักเรียน รวมถึงความจำกัดของเวลา

ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อและจัดกลุ่มนักเรียน (Identifying the Topic and Organizing Pupils into Groups)

นักเรียนอ่านหัวข้อที่จะเรียนรู้แหล่งข้อมูลและด้านแนะนำ
สมาชิกในกลุ่มร่วมกันค้นคว้าและเลือกหัวข้อย่อย
สมาชิกของกลุ่มมาจากนักเรียนที่มีความสนใจคล้ายกันและมีความสามารถที่หลากหลาย
ครูช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลเข้าด้วยกันและแนะนำการจัดการกับข้อมูล

ขั้นที่ 2 วางแผนการทำงาน (Planning the Learning Task)

นักเรียนวางแผนด้วยกันว่า
กลุ่มจะศึกษาอะไร
กลุ่มจะศึกษาอย่างไร

ใครจะศึกษาหัวข้อย่อยอะไร (เรียงลำดับตามความสนใจและความถนัด)

กลุ่มมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อะไรในการค้นคว้า

ขั้นที่ 3 ดำเนินการค้นคว้า (Carrying Out the Investigation)

นักเรียนรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุป

สมาชิกแต่ละคนช่วยเหลือในภาพรวมของกลุ่ม

นักเรียนแลกเปลี่ยน อภิปราย แยะแยะ และสังเคราะห์แนวคิดต่างๆ

ขั้นที่ 4 เตรียมกันนำเสนอ (Preparing a Final Report)

สมาชิกกลุ่มตัดสินใจร่วมกันสรุปข้อมูลของกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มวางแผนว่าจะนำเสนออะไรและใช้วิธีการใดในการนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ได้มาจากการเลือกของกลุ่มเตรียมความพร้อมในการนำเสนอ

ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล (Presenting the Final Report)

นำเสนอข้อมูลในชั้นเรียนในรูปแบบต่างๆ

ทุกคนจะต้องสนใจและมีส่วนร่วมกันการนำเสนอของทุกกลุ่ม

ผู้ฟังประเมินผลการนำเสนอตามเกณฑ์ที่ทุกคนเห็นพ้องกันในชั้นเรียน

ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluation)

นักเรียนแบ่งปันถึงสิ่งที่ได้จากหัวข้อที่ได้ไปศึกษาและนำเสนอผลงาน รวมทั้ง

ประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับ

ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผล

การประเมินผลควรประเมินที่ความก้าวหน้าของความคิดของผู้เรียนด้วย

1.1.9.6 รายละเอียดของขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) สลาบิน (Slavin, 1995 : 114-118) ได้อธิบายขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) อย่างละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อและจัดกลุ่มนักเรียน (Identifying the Topic and Organizing Pupils into Groups)

เริ่มต้นด้วยการวางแผนการเรียนรู้กันในชั้นเรียน โดยอาจจะเลือกแนวทางต่างๆดังนี้

1. ผู้สอนแนะนำหัวข้อแก่นักเรียนในชั้นเรียนและถามว่า “นักเรียนอยากรู้อะไรเกี่ยวกับหัวข้อนี้” จากนั้นนักเรียนเสนอหัวข้อที่สนใจที่จะค้นคว้า หรือ

2. นักเรียนปรึกษากันกับเพื่อนๆ เพื่อเสนอสิ่งที่ตนสนใจจะค้นคว้า จากนั้นนำเสนอกับชั้นเรียนและทั้งชั้นเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับหัวข้อย่อยที่สนใจ หรือ

3. เริ่มต้นด้วยการที่นักเรียนแต่ละคนเขียนหัวข้อที่ตนสนใจอยากจะทำแล้วให้นักเรียนจับกลุ่มกันเพื่อเปรียบเทียบหัวข้อของแต่ละคนสนใจ แล้วสรุปให้ได้หัวข้อที่กลุ่มเห็นว่าน่าสนใจที่สุดเสนอต่อชั้นเรียน

ขั้นตอนต่อไปคือ การนำเสนอหัวข้อย่อยที่น่าสนใจที่จะนำไปศึกษาค้นคว้าตามที่แต่ละกลุ่มหรือแต่ละคนได้มาจากวิธีการใดวิธีการหนึ่งจาก 3 วิธีข้างต้น โดยอาจจะให้นักเรียนเขียนหัวข้อบนกระดาน จากนั้นนักเรียนช่วยกันแยกประเภทหัวข้อย่อยต่าง ๆ เช่น ในชั้นเรียนที่ครูสอนในหัวข้อเรื่อง อเมริกาใต้ แต่ละกลุ่มอาจเลือกที่จะศึกษาประเทศต่าง ๆ ในอเมริกาใต้ หรือบางกลุ่มอาจเลือกที่จะศึกษาภูมิศาสตร์กายภาพของอเมริกาใต้ หรือบางกลุ่มสนใจเรื่องแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของอเมริกาใต้ เป็นต้น

ขั้นตอนสุดท้ายคือ เมื่อได้นำเสนอหัวข้อย่อยทั้งหมดแล้ว ให้นักเรียนได้จัดกลุ่มอยู่ด้วยกันตามความสนใจของแต่ละคนแล้วเลือกหัวข้อย่อยที่กลุ่มสนใจ ทุกคนในกลุ่มร่วมกันทำความเข้าใจหัวข้อย่อยที่กลุ่มเลือก หากในบางหัวข้อย่อยมีนักเรียนให้ความสนใจมากครูก็สามารถจัดให้เป็น 2 กลุ่มในการศึกษาหัวข้อเดียวกันนั้น ซึ่งผลลัพธ์ที่ออกมาจะย่อมไม่เหมือนกันเนื่องจากความแตกต่างของสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้ได้ผลงานที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่มตามความสนใจและสภาพต่างๆ ของสมาชิกในกลุ่มนั่นเอง

ขั้นที่ 2 วางแผนการทำงาน (Planning the Learning Task)

เมื่อนักเรียนได้เลือกกลุ่มตามหัวข้อที่สนใจแล้ว ขั้นนี้นักเรียนจะต้องวางแผนในการค้นคว้าข้อมูล โดยผู้สอนอาจมีใบงานเป็นแบบฟอร์มให้แต่ละกลุ่มโดยอาจมีหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

ชื่อเรื่องที่กลุ่มค้นคว้า :

สมาชิกในกลุ่ม :

หัวข้อย่อยที่กลุ่มค้นคว้า :

แหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นคว้า :

ใบงานดังกล่าวนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตามแต่ความสนใจของกลุ่มโดยใบงานดังกล่าวนี้ผู้สอนสามารถใช้เป็นหลักฐานการเรียนรู้ของนักเรียนได้ต่อไป

ขั้นที่ 3 ดำเนินการค้นคว้า (Carrying Out the Investigation)

ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ใช้เวลานานที่สุดเพื่อให้ให้นักเรียนได้ค้นคว้าข้อมูลอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรกำหนดเวลาอย่างเจาะจง แต่ในความเป็นจริงก็ควรมีความยืดหยุ่นได้ และผู้สอนจะต้องดูแลความเรียบร้อยและให้เป็นไปตามกระบวนการ นอกจากนี้ควรมีการควบคุมสิ่งที่จะรบกวนการค้นคว้าของนักเรียนด้วย

ในขั้นตอนนี้ นักเรียนอาจค้นคว้าเป็นรายบุคคลหรือเป็นคู่กับสมาชิกในกลุ่มในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและประเมินค่าข้อมูล รวมทั้งสรุปข้อมูลและแบ่งปันความรู้ให้กับกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของกลุ่มตามที่ได้ตั้งไว้ในขั้นที่ 2 ที่ผ่านมา

กลุ่มควรมีการเลือกเลขานุการเพื่อทำการจดบันทึกสิ่งที่ได้จากแต่ละคนที่ได้ไปค้นคว้ามา หรือสมาชิกแต่ละคนนำเสนอข้อสรุปจากที่ตนค้นคว้ามาได้เลยก็ทำได้

ขั้นที่ 4 เตรียมกันนำเสนอ (Preparing a Final Report)

ในขั้นนี้นับว่ามีการวางแผนอีกครั้งแต่เปลี่ยนจากการวางแผนในการค้นคว้าข้อมูลเป็นการวางแผนในการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าของกลุ่ม หรือวางแผนที่จะสอนคนอื่นในชั้นเรียนให้เข้าใจและเกิดความรู้ในสิ่งที่กลุ่มได้ศึกษาค้นคว้ามา ในขั้นนี้ผู้สอนมีบทบาทในการเป็นผู้ให้คำปรึกษา โดยสนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือกับตัวแทนที่จะนำเสนอผลงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจสรุปข้อความต่างๆ รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ที่ช่วยในการนำเสนอต่างๆ

สิ่งที่ผู้นำเสนอควรคำนึงมีดังนี้ คือ

1. นำเสนอใจความหลักหรือสาระสำคัญที่กลุ่มได้ค้นคว้ามา
2. บอกถึงแหล่งข้อมูลที่กลุ่มได้มาซึ่งความรู้
3. อนุญาตหรือเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถามข้อสงสัยและตอบคำถามนั้นๆ
4. พยายามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาจจะมีบทบาทต่างๆกำหนดให้ผู้ฟัง อย่าเพียงแต่ให้ผู้ฟังนั่งและฟังอยู่เป็นเวลานานๆ
5. ต้องให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูล
6. ต้องมั่นใจว่าการนำเสนอผลงาน กลุ่มได้เตรียมอุปกรณ์และสื่อต่างๆอย่างเพียงพอและเหมาะสม

ขั้นที่ 5 นำเสนอข้อมูล (Presenting the Final Report)

ทุกคนควรมีส่วนร่วมนำเสนอผลงานไม่ว่าจะเป็นการเตรียมสิ่งต่างๆการตอบคำถามที่กลุ่มอื่นๆอาจมีข้อสงสัยหลักการนำเสนอของตัวแทนกลุ่ม

คำแนะนำในการนำเสนอผลงาน

1. พูดย่อให้ชัดเจนและไม่เยิ่นเย้อ
2. ใช้กระดานเขียนข้อความเพื่อให้เกิดความเข้าใจในสาระสำคัญได้ง่ายขึ้น
3. ใช้เครื่องมือโสตทัศนวัสดุในการนำเสนอ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
4. นำเสนอในรูปแบบการโต้ว่าที่หน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสม
5. นำเสนอผลงานนอกสถานที่ตามความเหมาะสม
6. นำเสนอโดยการแสดงละครเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์ต่างๆ
7. นำเสนอโดยให้มีการทดสอบเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง
8. นำเสนอโดยใช้ภาพวาด ภาพถ่าย เพื่อให้เกิดความสมจริงสมจัง

ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluation)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค GI นั้นในการประเมินผลควรคำนึงถึงความแตกต่างของการได้มาซึ่งข้อมูลของแต่ละกลุ่ม ในการเรียนแบบเก่านั้นนักเรียนจะถูกประเมินผลด้วยเครื่องมือเดียวกัน และอยู่ในรูปแบบเดียวกันเสมอซึ่งไม่เป็นคำตอบมากนักในการเรียนการสอน

ในการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค GI ครูควรประเมินผลจากการพัฒนาหรือให้คะแนนความก้าวหน้าในการคิดของผู้เรียนในวิชาที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ นักเรียนได้ค้นคว้าข้อมูลอย่างไร นักเรียนได้ประยุกต์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างไร นักเรียนมีหลักการในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างไร และนักเรียนได้ข้อสรุปอย่างไร ซึ่งการประเมินผลนี้จะได้มาจากช่วงการค้นคว้าหาข้อมูลของนักเรียน

การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ครูและนักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับการทำการทดสอบก็สามารถทำได้ เช่น ตัวอย่างชั้นเรียนเกรด 6 ที่กำลังเรียนในหัวข้อ ประชาธิปไตยของกรีซสมัยโบราณ ครูสามารถทดสอบได้โดยคำถามเหล่านี้ เช่น

“ถ้านักเรียนสามารถยื้อเวลาได้ นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงอะไรในประวัติศาสตร์ของกรีซ”

“อะไรที่เป็นความผิดพลาดของประวัติศาสตร์ของกรีซที่นักเรียนจะหลีกเลี่ยง”

“ปัจจัยใดที่เป็นจุดแข็งของประวัติศาสตร์กรีซที่น่าจะพัฒนา”

“ถ้านักเรียนสามารถวางแผนระบอบประชาธิปไตยได้ใหม่นักเรียนจะมีแนวทางอย่างไรในการปรับปรุงให้ดีกว่าทุกวันนี้และทำไมต้องใช้วิธีนั้น”

สำหรับการประเมินผลนั้นอีกแนวทางที่สามารถทำได้ คือ นักเรียนและครูร่วมมือกันประเมินผลโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถามที่เป็นใจความสำคัญของกลุ่มแล้วให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ตอบคำถามหลังจากที่กลุ่มตนได้นำเสนอข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จากนั้นให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกัน

ตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ วิธีการนี้จะทำให้ทุกคนได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อที่ตัวเองนำเสนออีกทั้งยังได้รับความรู้จากกลุ่มอื่นๆอย่างเต็มที่เช่นเดียวกัน

วิธีการประเมินผลอีกวิธีที่ครูสามารถขอความร่วมมือจากนักเรียนได้คือ กำหนดให้แต่ละกลุ่มตั้งคำถามที่เป็นใจความหลักของหัวข้อที่กลุ่มได้ค้นคว้า กลุ่มละประมาณ 5 คำถาม จากนั้นให้นำเสนอหลังจากเสนอเนื้อหาโดยบอกให้ทุกคนทราบว่าคำถามเหล่านี้จะถูกเลือกไปเป็นข้อสอบเพื่อจะเก็บคะแนน จากนั้นครูจึงรวบรวมคำถามเหล่านี้จากทุกกลุ่มจัดทำเป็นข้อสอบนำมาทดสอบนักเรียนโดยเว้นระยะเวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์เพื่อให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมในการสอบ

1.1.9.7 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) เอ็มโบรส (Embrose, 2003 : 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนสามารถกำกับตนเองได้ (Self-regulation) และส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจ (Motivation) เนื่องจากการเรียนแบบนี้จะเปิดกว้างให้การตัดสินใจของตัวผู้เรียนในการใช้วิธีการค้นคว้า
2. สนับสนุนให้มีการพัฒนาในทักษะการค้นคว้าข้อมูล (Research skills) เพราะเป็นเทคนิคการเรียนที่มีกระบวนการค้นคว้าทั้งในด้านส่วนตัวและค้นคว้าร่วมกับกลุ่ม
3. สนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะในการทำงานกลุ่ม (Collaborative skills) เกิดการร่วมมือกันทำงาน เนื่องจากนักเรียนต้องช่วยกันวางแผนงานของทีมในการแก้ปัญหาและทำให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานในกระบวนการเรียน
4. สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เนื่องจากกระบวนการเรียนแบบกลุ่มสืบสวนนี้ นักเรียนสามารถคิดหาวิธีการให้ได้มาซึ่งคำตอบจากหลายวิธีส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
5. การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค GI มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนกับวิชาที่มีขอบเขตของเนื้อหาความรู้กว้าง ๆ เพราะนักเรียนสามารถเลือกในการค้นคว้าหาข้อมูลได้หลายๆทางและในมิติที่หลากหลายในแต่ละหัวข้อ
6. ในด้านส่วนตัวของผู้เรียนนั้น ผู้เรียนจะกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Experts) เกี่ยวกับหัวข้อที่นักเรียนได้ค้นคว้า

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI)

1.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

จอนเกลลิง และ ล็อก (Jongeling and Lock, 2003 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค GI ผู้วิจัยได้ทำการใช้โปรแกรมการเรียนนี้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนพยาบาล จำนวน 69 คน ที่ได้ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนฤดูร้อนในวิชาวิธีวิทยาการวิจัย โดยจุดประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้คือ 1) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ในการเรียนมากขึ้น 2) เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการร่วมมือกันเรียนในกลุ่ม 3) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ควบคุมและวางแผนการเรียนด้วยตนเอง 4) เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของตัวนักศึกษาและพัฒนาทักษะการนำเสนอผลงาน และ 5) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนรายงานว่าชอบที่จะเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค GI มากกว่าการเรียนแบบปกติ

ชาเรน และ ซาการ์ (Sharan and Shachar ,1986 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) โดยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 351 คน ที่ได้ลงทะเบียนเรียนในวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ โดยใช้เวลาสอน 18 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

นิตยา ชังคมานนท์ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจีไอ (เทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน) ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการทำงานร่วมกัน ในรายวิชา 503 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม จำนวน 83 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คนและกลุ่มควบคุม 43 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิคจีไอหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวลอนงค์ ทวีทรัพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ส 503 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ใน โรงเรียนเจียงทองพิทยาคม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเจียงทองพิทยาคม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 54 คน การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเรียนแบบประสานความรู้ กิจกรรมการเรียนแบบจัดเกมแข่งขัน กิจกรรมการเรียนแบบอาศัยผลสัมฤทธิ์ของทีม กิจกรรมการเรียนแบบรวมหัวกันคิด กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือสืบสวนสอบสวน กิจกรรมการเรียนแบบเรียนรู้ร่วมกัน ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอนใช้เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ ร้อยละ 70 วิเคราะห์โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20-0.68 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส 503 โดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยมีรูปแบบกิจกรรมการเรียน 6 รูปแบบ ได้ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนตามลำดับ ดังนี้ คือนักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาทักษะการยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น พัฒนาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในทางบวก นักเรียนได้รู้จักตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองเมื่อได้ทำงานร่วมกัน และนักเรียนได้พัฒนาเจตคติที่ดีต่อการทำงานกลุ่ม 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก้าวหน้าใน 6 วงจรปฏิบัติ คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.47, 72.42, 78.20, 82.45, 82.63, และ 83.82 ตามลำดับ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสิ้นสุดการวิจัยคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70

สุรพงษ์ วิจิต (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตลอดจนเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน ตลอดจนเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียน รูปแบบการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่างเฉพาะกรณีเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโนนเพ็ดวิทยาอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอน และเครื่องมือประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูแบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกการเสแสร้งความคิดเห็นของนักเรียน และแบบบันทึกประจำวันของครู ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน และแบบวัดทักษะการทำงานกลุ่ม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยการผสมผสานระหว่างวิธีเรียนแบบ STAD Jigsaw II และ Group investigation ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเป็นการทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั่วโมง ขั้นศึกษากลุ่มย่อยเป็นการศึกษากิจกรรมร่วมกันของสมาชิกภายในแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบต่องานกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนขั้นสรุปโดยใช้คำถาม เพื่อให้นักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนด้วยตนเอง และขั้นการวัดผลใช้แบบทดสอบย่อยวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ 2. นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ที่กำหนดคือร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 3. นักเรียนทุกคนได้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มส่วนผลการอภิปรายและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

สุวรรณมาลี นาคเสน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation เรื่องวงกลม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation และศึกษาความคิดเห็นของครูหลังการใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองแคว “ศรีกิจพิทยา” อำเภอหนองแคว จังหวัดสระบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 160 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 4 ห้อง ๆ ละ 40 คน และครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเดียวกันเป็นผู้สอนแทนผู้วิจัย จำนวน 3 คน โดยให้อาจารย์สองคนแรกสอนคนละ 1 ห้องเรียน และอาจารย์คนที่สามสอน 2 ห้องเรียน ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation เรื่อง วงกลม ใช้เวลาในการสอน 14 คาบ ๆ ละ 50 นาที แบบแผนการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ One-Group-Posttest Design และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบค่าสถิติ t-test Dependent ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังได้รับการสอนด้วยชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .10 3) ความคิดเห็นของครูหลังการใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสอน Group Investigation อยู่ในระดับความคิดเห็น เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประยูร ศรีฟ่องใส (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสี่คน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสี่คน การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างโปรแกรมส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสี่คน 3) การทดลองใช้โปรแกรม 4) การปรับปรุงโปรแกรม ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม (คุรุราษฎร์รัฐกิจโกศล) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 32 คน ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวิจัย นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที (t-test) ด้วยโปรแกรม SPSS for MS WINDOW ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการการจัดกิจกรรมในโปรแกรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก บางส่วนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน

2.1.1 ความหมายของสัญญาการเรียน

คำว่าสัญญาการเรียน (Learning Contract) มีผู้ให้ความหมายหลายท่านดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2537: 108) กล่าวว่า สัญญาการเรียนเป็นเอกสารสัญญาที่ใช้ในการเรียนของผู้เรียน ซึ่งระบุถึงว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร เรียนอย่างไร ภายในช่วงเวลาใด และใช้เกณฑ์อะไรในการประเมิน

ดันน์ และ ดันน์ (Dunn and Dunn, 1972 : 41) กล่าวว่าสัญญาการเรียนคือข้อบัญญัติซึ่งเขียนสำหรับนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุจุดมุ่งหมาย โดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมวิธีการเรียน เวลาและสภาพการเรียนที่กว้างขวางภายใต้ดุลยพินิจของครู

จากความหมายของสัญญาการเรียนสรุปได้ว่า สัญญาการเรียนเป็นสัญญาที่นักเรียนทำกับครู เป็นข้อตกลงที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุถึงสิ่งที่นักเรียนได้เลือกเกี่ยวกับ เรื่องที่จะเรียน

กิจกรรมที่จะทำ ช่วงเวลาที่ใช้และสถานที่ที่จะใช้ รวมทั้งการประเมินและการรายงานผล โดยอยู่ภายใต้การดูแล แนะนำตามดุลยพินิจของครู

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของสัญญาการเรียน

สัญญาการเรียนเป็นเทคนิคในการสอนวิธีหนึ่ง ซึ่งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและได้นำมาใช้แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากโครงการสอนประถม (Dalton Plan) ที่นำมาใช้ในโรงเรียนหลายโรงเรียนในเมืองดัลตัน (Dalton) รัฐแมสซาชูเซต ใน ค.ศ. 1920 วิธีสอนแบบนี้จะใช้บัตรงาน และมีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนต้องทำสัญญาตารางทำงานของตน (Klingstedt, 1983 : 27) ค.ศ. 1971-1972 ได้มีการนำสัญญาการเรียนมาใช้อย่างเป็นทางการมากขึ้นที่โรงเรียนทางตอนใต้ของ จิมส์ มาร์ส เมืองดูลูท รัฐมินเนโซตา กลุ่มโรงเรียนทั้งหมดในเมืองดูลูท (The Duluth) ระดับ 8 ได้ใช้วิธีสอนนี้ โดยให้ครอบครัวของเด็กแต่ละคนตัดสินใจว่าเด็กควรเรียนอะไรในโรงเรียน จัดทำหลักสูตรขึ้น มีการประชุมนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถเลือกสัญญาการเรียน ซึ่งเขาสามารถประสบความสำเร็จ ไปสู่จุดหมายปลายทางในช่วงเวลาที่กำหนด (Esbensen, 1972 : 47) ในช่วง ค.ศ. 1974 เป็นต้นมาการเรียนแบบสัญญาการเรียน เป็นที่แพร่หลายและพัฒนาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ได้มีการนำวิธีการเรียนแบบนี้มาใช้ในการสอนเด็กเป็นรายบุคคลและนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงทักษะการเรียนสาขาวิชาต่างๆ และอาชีพอื่นๆ มากมาย เช่น สอนภาษาอังกฤษทักษะการอ่าน

คัฟฟาราเรลลา (Caffarella, 1983 : 8) ได้กล่าวถึงลักษณะในวงการศึกษาไว้ดังนี้ คือเพื่อจัดแนวทางเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้เรียน เพิ่มแรงจูงใจให้แก่นักเรียนในการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกในการพัฒนาความเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดเตรียมการเรียนการสอนแบบเอกัตภาพ (Individualized Instruction) สนับสนุนทักษะการเรียนแบบนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2.1.3 หลักการและเหตุผลในการใช้สัญญาการเรียน

รีเกล (Riegle, 1978 : 14) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสัญญาการเรียนควรอยู่บนหลัก 4 ประการ คือมีจุดมุ่งหมายที่กระชับและชัดเจน การจำแนกลักษณะความแตกต่างของแต่ละบุคคล การประเมินผลตนเองของนักเรียนและการให้ความร่วมมือกันในการเจรจาข้อตกลงระหว่างครูและนักเรียน

ดันน์ และ ดันน์ (Dunn and Dunn, 1972 : 81-84) ได้กล่าวถึงเหตุผลการใช้สัญญาการเรียนในการเรียนการสอนโดยยึดหลัก 5 ประการ คือ

1. นักเรียนมีระดับความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน (Varied Academic Level) โดยพบว่าครูจะเป็นผู้ให้เนื้อหาสาระแก่ผู้เรียนจำนวนมาก ซึ่งมีความสามารถที่แตกต่างกัน คือ เรียนซ้ำ เรียนเร็ว และเรียนปานกลาง ดังนั้นการเรียนจะถูกนำมาใช้เพื่อที่จะให้เด็กแต่ละคนสามารถแยก ระดับความสามารถทางการเรียนให้เหมาะสมกับตัวเอง

2. ก้าวไปตามความสามารถของตนเอง (Self - Pacing) สัญญาการเรียนจะช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนไปตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และจะเรียนซ้ำหรือเร็วตามที่เขาสามารถเรียนได้โดยไม่ลำบากใจ

3. มีอิสระในการเรียน (Independent) การใช้สัญญาการเรียนผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเองตามที่เขาสงใจ และต้องการ โดยให้เลือกแหล่งเรียนกิจกรรมการเรียนสื่อการสอนหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบในการเลือกจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณา และได้ประโยชน์จากครูด้วยการเป็นผู้ชี้แนะมากกว่าเป็นผู้ให้ความรู้

4. ลดความคับข้องใจและความวิตกกังวล (Reduced Frustration and Interest) ในชั้นเรียนทั่วไป เด็กทุกคนเรียนตามหลักสูตรในช่วงเวลาที่กำหนดในขีดความสนใจ และวินัยที่เหมือนกัน รวมทั้งได้รับระดับคะแนนด้วยการเปรียบเทียบกับเด็กอื่น ซึ่งจะสร้างความกดดัน และความเครียดให้แก่เด็ก

5. ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน (Capitalizing on Individual Students Interest) ในชั้นเรียนทั่วไป เด็กทุกคนเรียนตามหลักสูตรในช่วงเวลาที่กำหนดความสนใจและความสามารถ ตารางทำงานให้ผู้เรียนเลือกเรียนในลักษณะที่ส่งเสริมให้ฝึกปฏิบัติและตรงกับความสนใจตามศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การเรียนโดยใช้สัญญาการเรียนเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้นักเรียนได้มีอิสระในการเลือกที่จะเรียนในเรื่องต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ เวลาและสถานที่และอื่นๆ ตามความสามารถและศักยภาพของตนซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียด ความคับข้องใจและความวิตกกังวล

2.1.4 รูปแบบของสัญญาการเรียน

เอสเบนเซน (Esbensen, 1972 : 22-23) ได้เสนอรูปแบบของสัญญาการเรียนที่ใช้กับนักเรียนไว้ 4 แบบคือ

1. ครูจัดทำขึ้นและมอบหมายสัญญาให้ (Teacher – Made, Teacher – Assigned Contract) ครูจะเป็นผู้พิจารณาถึงปริมาณงานและเวลาที่กำหนดให้ การใช้วิธีนี้คือกำหนดสัญญาขึ้นมาตาม

ระดับความยากง่ายต่างกัน แล้วให้นักเรียนตัดสินใจเลือกสัญญา 1 ฉบับ ครูตกลงเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในสัญญานั้น ในกรณีนี้ครูต้องมีเวลาให้กับนักเรียนแต่ละคน และช่วยเหลือเขาในการตัดสินใจ

2. ครูจัดทำขึ้นนักเรียนเลือกสัญญา (Teacher – Made, Assigned Contract) ครูจะพัฒนารูปแบบของสัญญามอบให้แก่นักเรียน โดยนักเรียนต้องตัดสินใจเองว่าจะเลือกสัญญาใดโดยมีสถานการณ์หรือทางเลือกมากกว่า 3 ทางซึ่งทำให้นักเรียนมีทางเลือกได้หลายทาง ข้อจำกัดของงานถูกสร้างขึ้นในสัญญาและมอบหมายให้แก่นักเรียน

3. นักเรียนจัดทำสัญญาขึ้น ครูร่วมตกลงในสัญญา (Student – Made, Teacher – Agreement Contract) นักเรียนจะกำหนดขอบเขตโดยคำนึงถึงจุดอ่อนของตนเองในหัวข้อซึ่งกำหนดขึ้นโดยชั้นเรียน นักเรียนจะตัดสินใจว่าจะทำอะไรโดยครูเป็นผู้คอยตรวจสอบร่วมด้วย ช่วยตัดสินใจถึงความเหมาะสม และช่วยนักเรียนเพิ่มหรือขยายงาน ถ้ามีความจำเป็น

4. นักเรียนจัดทำสัญญาขึ้นเอง (Student Made Contracts) นักเรียนตัดสินใจว่าต้องการทำอะไร แล้วเขียนสัญญาขึ้นมา ซึ่งกิจกรรมอาจจัดเตรียมไว้ด้วยตนเองหรือครูก็ได้ บทบาทของครูในกระบวนการนี้เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือและติดตามผลให้การทำกิจกรรมต่างๆดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายและเวลาที่กำหนด

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบที่ 3 เพราะนักเรียนมีโอกาสกำหนดขอบเขตของตนเองโดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด ความสนใจ ของตนเอง ในหัวข้อที่กำหนดโดยครูและข้อจำกัดของแหล่งเรียน มีครูเป็นผู้คอยตรวจสอบร่วมด้วย และช่วยตัดสินใจถึงความเหมาะสม

2.1.5 ลักษณะการเรียนการสอนแบบสัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 188-189) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของสัญญาการเรียนไว้ 5 ประการคือ

1. เป็นสัญญาที่ผ่านการเจรจาและตกลงร่วมมือกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
2. ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ผูกมัดในการทำงานตามสัญญาการเรียนนั้น ผู้เรียนได้ผูกมัดในการทำให้เสร็จตามสัญญา และผู้สอนได้ผูกมัดในการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก
3. เนื่องจากจะต้องเจรจาทำการตกลงเป็นราย ๆ ไป ดังนั้นสัญญาการเรียนแต่ละรายจึงแตกต่างกัน และรูปแบบที่ควรใช้คือ การจัดทำโดยผู้เรียนภายใต้คำแนะนำของครู
4. สามารถเจรจาตกลงกันใหม่ได้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ และความต้องการเดิมนั้น หรือถ้าผู้เรียนเกิดความต้องการใหม่ ก็อาจเปลี่ยนไปทำสัญญาใหม่ได้
5. ความรู้ที่ได้มาจากหลายแหล่งมิใช่เพียงครู คำরা แต่สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

กรีนวูด (Greenwood, 1985 : 488) ได้กล่าวถึงลักษณะของสัญญาการเรียนประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ประการคือ

1. มีทางเลือก
2. ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน
3. มีการตกลงกัน

2.1.6 องค์ประกอบของสัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 108-111) กล่าวว่าสัญญาการเรียนมีองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนรู้และประเมินผล และระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน ซึ่งสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1. จุดประสงค์ คือความมุ่งหวังที่ต้องการจะได้จากการเรียนหรือศึกษาหรือทำโครงการเรื่องนั้น ๆ เป็นข้อกำหนดของพฤติกรรมที่พึงพอใจของนักเรียนที่ต้องการเรียนจุดประสงค์ที่แน่นอนและระบุไว้ชัดเจนจะเป็นรากฐานที่ดี ในการสร้างสัญญาการเรียนต่อไป

2. กิจกรรมการเรียน คือกิจกรรมต่างๆที่นักเรียนวางแผนไว้ว่าจะกระทำเพื่อที่จะให้สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้อาจใช้กิจกรรมหลายอย่างประกอบกันตามความเหมาะสม รวมทั้งอธิบายว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร และกำหนดโครงสร้างของเวลาในการทำงานด้วย ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ อ่าน เรียน ทบทวน สัมภาษณ์บุคคล ฟังการบรรยาย ฟังการอภิปราย ดูสไลด์ ภาพยนตร์ คู่มือทัศนศึกษา เป็นต้น

3. แหล่งเรียน เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ โดยระบุรายชื่อว่าเป็นที่ไหนเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษา หาความรู้ บทเรียนกิจกรรม ศูนย์การเรียน สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ หุ่นจำลอง ผลงานศิลปะ วัตถุหรือสิ่งมีชีวิต ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

4. หลักฐานการเรียนและการประเมินผลการเรียน เป็นการอธิบายถึงวิธีการและกระบวนการประเมินผลว่าจะทำอย่างไร โดยอาจเขียนสิ่งที่นักเรียนจะต้องส่งเป็นข้อ ๆ เพื่อเป็นหลักฐานว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ กำหนดวันเวลาที่แน่นอน เพื่อรายงานความก้าวหน้าในการเรียน รวมทั้งพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะได้รับ เช่น คะแนนหรือเกรดที่นักเรียนจะได้รับในการเรียนตามกระบวนการสัญญาการเรียนนั้น นักเรียนอาจทำกิจกรรมการเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ทุกประการ ข้อสำคัญคือนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อตรวจสอบผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องแสดงหลักฐานการเรียนรู้ โดยระบุว่าจะแสดงหลักฐานอะไร ใช้วิธีการใด เมื่อใด และใครเป็นผู้ประเมิน

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน หมายถึง ระยะเวลาที่นักเรียนระบุไว้ในสัญญาว่าจะทำกิจกรรมการเรียนให้สำเร็จ โดยระบุวันเริ่มทำสัญญาและวันสิ้นสุดสัญญา และในสัญญาการเรียนนอกจากจะมีส่วนสำคัญ 5 ส่วนดังกล่าวแล้วยังจะต้องมีชื่อผู้เรียน หัวข้อเรื่องหรือวิชา และส่วนที่เป็นลายเซ็นของนักเรียนและครูดังตัวอย่างแสดงแบบฟอร์ม 2 แบบจะเลือกใช้แบบใดก็ได้

สัญญาการเรียน	
ชื่อ(นักเรียน).....	
เรื่อง (หรือวิชา)	
.....	
จุดประสงค์	
.....	
กิจกรรม	
.....	
.....	
แหล่งเรียน	
.....	
.....	
หลักฐานการเรียนและการประเมินการเรียน	
.....	
.....	
	.....
	(ลายเซ็นผู้เรียน)
	.....
	(ลายเซ็นผู้สอน)

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างแบบฟอร์มสัญญาการเรียน แบบที่ 1

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 110)

สัญญาการเรียน ชื่อ (ผู้เรียน) ..... เรื่อง (หรือวิชา)			
จุดประสงค์	กิจกรรม	แหล่งเรียน	หลักฐานการเรียนและ การประเมินผลการ เรียน
..... (ลายเซ็นผู้เรียน) ..... (ลายเซ็นผู้สอน)			

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแบบฟอร์มสัญญาการเรียน แบบที่ 2

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 111)

2.1.7 หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน

ดันน์ และเคนเนท ดันน์ (Dunn and Dunn, 1972 : 87-89) ได้สรุปหลักเกณฑ์เบื้องต้นของการเรียนโดยสัญญาการเรียนไว้ ดังนี้

1. ครูตั้งจุดประสงค์อย่างเด่นชัดว่านักเรียนต้องการเรียนอะไร
2. ครูแจกเอกสารแนะนำ แหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เรียนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์
3. กิจกรรมการเรียนและแหล่งการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเลือกได้ และยังสามารถเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ได้
4. ควรมีการใช้เทคนิคกลุ่มย่อย (Small Group Technique) อย่างน้อย 3 แบบ เช่น การระดมพลังสมอง การแสดงบทบาทสมมติ เกม เป็นต้น
5. มีการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทดสอบตนเอง (Self-test) และทดสอบหลังเรียน (Posttest)

แคสเซนส์ (Kassens, 1984 : 46) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการนำสัญญาการเรียนมาใช้ในการสอน ดังนี้

1. ให้มีกิจกรรมที่เป็นทางเลือกหลายๆทาง
2. สัญญาการเรียนควรทำเป็นช่วงเวลานานพอสมควร
3. สัญญาการเรียนต้องใช้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย
4. การเสริมแรงจะช่วยให้การเรียนแบบนี้
5. จัดทำเอกสารแนะนำกิจกรรมการเรียน แหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่

ผู้เรียน

มัลคอล์ม (Malcolm, 1984 : 224) ได้เสนอรูปแบบการเขียนแบบฟอร์มสัญญาการเรียน ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

1. ชื่อ - สกุล และวันที่เริ่มทำสัญญา
2. จุดประสงค์
3. การจัดเตรียมสัญญา
4. วัน - เวลาที่กำหนด
5. ลายเซ็นนักเรียนและครู
6. การประเมินผล

2.1.8 ขั้นตอนในการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 111-115) ได้เสนอขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 111-115)

1. ขั้นเตรียม ครูแนะนำการเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน แนะนำบทเรียนโดยใช้การบรรยายและอภิปรายให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะวิชา หัวข้อ เนื้อหาต่าง ๆ
2. ขั้นร่างสัญญา นักเรียนร่างสัญญาที่เป็นจุดประสงค์การเรียนของตนกิจกรรมการเรียนที่วางแผนไว้ว่าจะปฏิบัติ แหล่งเรียนที่ตั้งใจจะใช้หลักฐานการเรียนและการประเมินผลโดยนักเรียนอาจปรึกษากับครูได้ถ้าต้องการ
3. ขั้นตกลงสัญญาจุดประสงค์การเรียน ครูและนักเรียนอภิปรายและปรับปรุง
  - 3.1 จุดประสงค์การเรียน เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามความต้องการของนักเรียนกิจกรรมการเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงกิจกรรมการเรียนที่นักเรียน ได้เสนอมาและกำหนดตารางกิจกรรมของแต่ละคน
  - 3.2 แหล่งเรียน นักเรียนและครูร่วมกันพิจารณาอภิปรายถึงแหล่งเรียนที่นักเรียน ได้เสนอมาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
  - 3.3 หลักฐานการเรียนรู้และการประเมินผล ครูและนักเรียนร่วมกันพิจารณาปรับปรุงร่างของสัญญาการเรียนในส่วนนี้ โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาการ การมีพื้นฐานในการเรียนในวิชาหลัง ๆ อย่างเพียงพอ

3.4 การเซ็นสัญญา หลังจากเนินการจากขั้นที่ 3.1-3.4 จนเป็นที่พอใจทั้งสองฝ่ายแล้ว นักเรียนนำผลดังกล่าวไปเขียนในแบบฟอร์มสัญญาการเรียน และทั้งสองฝ่ายเซ็นชื่อในสัญญาดังกล่าว ถ่ายเอกสารเก็บไว้คนละแผ่น

4. ขั้นทำกิจกรรมการเรียน นักเรียนจะใช้สัญญาการเรียนเป็นแนวทางโดยปฏิบัติตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ เมื่อพบปัญหาหรือแนวทางที่เหมาะสมกว่าก็อาจตกลงสัญญาใหม่ได้และควรมีการบันทึกกิจกรรมว่าได้ทำอะไรไปบ้าง โดยให้ผู้สอนเซ็นรับทราบ ซึ่งอาจใช้แบบฟอร์มดังนี้

บันทึกกิจกรรมการเรียน		
ชื่อ (ผู้เรียน)		
เรื่อง		
วันที่	กิจกรรมที่ได้กระทำในช่วงสัปดาห์นี้	
(สัปดาห์ที่ 1)		(ลายเซ็นผู้สอน)
(สัปดาห์ที่ 10)		(ลายเซ็นผู้สอน)

ภาพประกอบ 4 ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกกิจกรรม

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 116)

5. ขั้นประเมินผลการเรียน ประเมินผลการเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาการเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าได้เกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการจริง

2.1.9 ข้อควรคำนึงในการสอนแบบสัญญาการเรียน

ก่อนที่จะใช้กระบวนการของสัญญาการเรียน ครูควรมีความเชื่อ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537 : 115-117)

1. จะต้องมีความไว้วางใจในตัวผู้เรียน
2. จะต้องยินยอมให้ผู้เรียนมีโอกาสรับผิดชอบการเรียนรู้ของเขา
3. จะต้องยินดีที่จะให้นักเรียนมีส่วนในการตัดสินใจ
4. จะต้องยินดีที่จะใช้วิธีสอนแบบอื่นๆนอกเหนือจากวิธีบรรยาย
5. จะต้องยินดีที่จะมีสิ่งช่วยอื่นๆ
6. จะต้องยินดีที่นักเรียนจะใช้แหล่งหรือสื่อการเรียนหลายประการ
7. จะต้องมีความเชื่อว่านักเรียนไว้วางใจในตัวครู
8. ครูจะต้องมีความยินดีที่จะช่วยเหลือนักเรียนอยู่เสมอ
9. ครูจะต้องใช้เวลาในการวางแผนให้คำแนะนำแก่นักเรียน
10. จะต้องมีแหล่งเรียน (เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร ผู้รู้ ฯลฯ) มากกว่าที่คาดหวัง

จากชั้นเรียน

คริสเทน (Christen, 1976 : 28) ได้กล่าวถึงการลงนามในสัญญา เป็นความรับผิดชอบของครู ที่ครูจะต้องเตรียมนักเรียน จึงควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. แหล่งเรียนควรมีความหลากหลาย นักเรียนจะต้องเพิ่มเติมข้อตกลงในกระบวนการทำสัญญา ได้บ้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและสัมพันธ์กับปัญหาที่จะศึกษา การลงมติสัญญาจัดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเสริมความสมบูรณ์ของสัญญา นักเรียนหลายคนถือว่าเป็นประสบการณ์ที่จำเป็นที่สุดในการรับผิดชอบงานอย่างสมบูรณ์
2. การช่วยเหลือสนับสนุนเด็ก เพื่อไปสู่มิติใหม่แห่งความสำเร็จที่ตั้งไว้
3. อิสระในการเรียน ครูควรทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากทำงาน ตามความสามารถของแต่ละบุคคลและทำให้เห็นว่าการทำงานสัญญารบรื่นสามารถปฏิบัติได้เหมาะสมกับตนเอง

2.1.10 เกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียน

ลักซ์ (Lux, 1979 : 10) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียนอยู่บนรากฐานดังนี้

1. สัญญาการเรียนเป็นกระบวนการ ซึ่งนำไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางตามที่ตั้งไว้
2. สัญญาการเรียนบ่งบอกถึงข้อผูกมัด มีการตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายเพื่อไปสู่เป้าหมายและจุดมุ่งหมาย
3. สัญญาการเรียนอยู่บนรากฐานของการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรในโรงเรียน (Team approach) โดยแลกเปลี่ยน แหล่งเรียนและทำทหายความสำเร็จจากผลลัพธ์ที่ออกมา
4. เป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่น อยู่บนความต้องการและยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ตายตัว

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 117-118) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาสัญญาการเรียนว่าควรพิจารณาตามส่วนประกอบส่วนต่าง ๆ ของสัญญาการเรียนอันได้แก่ จุดประสงค์ กิจกรรม แหล่งเรียน หลักฐานการเรียนและการประเมินการเรียน แต่ละส่วนพิจารณาตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ต่อไปนี้ เกณฑ์ใดพิจารณาแล้วตัดสินใจในช่องเห็นด้วย แสดงว่ามีความเหมาะสม

ด้านที่พิจารณา	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.เกี่ยวกับจุดประสงค์ 1.1 ระบุไว้ชัดเจน 1.2 มีรายละเอียดพอเหมาะ 1.3 สอดคล้องกับความต้องการของวิชา 1.4 มีความเป็นไปได้ 2. เกี่ยวกับกิจกรรม 2.1 มีความเหมาะสม 2.2 มีประสิทธิภาพ 2.3 กิจกรรมต่างๆ จำเป็นต่อการบรรลุจุดประสงค์ 2.4 มีการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมต่างๆหรือเวลาที่จะทำงาน 2.5 มีการกำหนดเวลาพบระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไว้ชัดเจน 3. เกี่ยวกับแหล่งเรียน 3.1 ระบุแหล่งเรียนที่จะใช้อย่างเหมาะสม 3.2 ระบุแหล่งเรียนที่มีความสะดวกสามารถใช้ได้จริง 3.3 แหล่งที่จะใช้มีความเพียงพอต่อการบรรลุจุดประสงค์ 4. เกี่ยวกับหลักฐานการเรียนรู้และการประเมินการเรียน 4.1 กำหนดวันเวลาประเมินไว้ชัดเจน 4.2 กำหนดหลักฐานและวิธีการประเมินไว้ชัดเจน 4.3 หลักฐานและวิธีการประเมินมีความเหมาะสม 5. พิจารณาโดยส่วนรวม 5.1 มีการจัดทำอย่างรอบคอบ เหมาะสม		

ภาพประกอบ 5 แบบฟอร์มเกณฑ์การพิจารณาสัญญาการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 117-118)

2.1.11 ข้อดีของสัญญาการเรียน บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 194) ได้สรุปไว้ ดังนี้

ข้อดีสำหรับนักเรียน

1. นักเรียนมีโอกาสวางแผนการเรียนของตนเอง กำหนดจุดประสงค์ของตนเองจัดระบบ (Organize) การเรียนและประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง นั่นคือ นักเรียนมีส่วนร่วมสำคัญในกระบวนการเรียน มีส่วนรับผิดชอบในการเรียนของตนเองมากขึ้น
2. นักเรียนพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง
3. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจ และมีความหมายต่อตนเองมากขึ้นถึงแม้ในบางรูปแบบของสัญญาการเรียนจะมีกรอบหรือขอบเขตของวิชานั้น แต่ก็ยังมีโอกาสเลือกตามความสนใจในกรอบดังกล่าว
4. ในกระบวนการของสัญญาการเรียน จะมีการเจรจาตกลง เกี่ยวกับการเรียนร่วมกัน ระหว่างนักเรียนกับครู ลักษณะดังกล่าว เอื้อต่อการเกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียน
5. นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้อย่างอิสระ ตามสัญญาการเรียนของตน
6. เอื้อต่อการค้นพบและตั้งเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นความรู้ใหม่จึงเป็นแนวทางและสิ่งจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนลงความสนใจโดยตลอด ถือว่าเป็นสิ่งที่ “เป็นสมบัติของตน”

ข้อดีสำหรับครู

1. ข้อมูลและประสบการณ์จากสัญญาการเรียนจะช่วยในการปรับปรุงวิชาและกำหนดมาตรฐานการเรียน
2. เปลี่ยนบทบาทของผู้ป้อนความรู้ให้กับนักเรียนมาเป็นผู้จัด (Organize) โปรแกรมการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน (สุปราณี ศรีใสคำ, 2531 : บทคัดย่อ) มีดังต่อไปนี้ คือ

นักเรียน	ครู
1. รู้ว่าเขาจะเรียนอะไร	1. มีอิสระในการสอน โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์บุคคล
2. มีความสุขและพบกับความสำเร็จ	2. ปัญหาการควบคุมชั้นลดน้อยลงไป
3. พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง	3. มีความสุขที่รู้ว่าเป็นการสอนที่ทำให้ผู้เรียน พบกับความสำเร็จ

2.1.12 การจัดชั้นเรียนในการสอนโดยใช้สัญญาการเรียน

ในการจัดชั้นเรียนในการสอนโดยใช้สัญญาการเรียนสามารถจัดในลักษณะของศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ต่างๆ ที่เสริมความคิดรวบยอด จะทำให้พบความต้องการและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน (Lambek and Lorentzen, 1997 : 88) หรือจัดชั้นเรียนในลักษณะของสัญญาตามเงื่อนไข (Contingency Contract) โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนแยกจากกัน คือ ส่วนสำหรับทำงานและส่วนอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนสำหรับเสริมแรงในส่วนของการทำงานจะมีตารางกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนแต่ละคนสัญญาที่จะทำงานของตนเองให้เรียบร้อย หลังจากนั้นจะไปในส่วนเสริมแรงในเวลาอิสระในส่วนนี้จะมีเกม อุปกรณ์ต่างๆ กิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนปฏิบัติได้ ซึ่งเหล่านี้จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจกระตุ้นนักเรียนให้ปฏิบัติงานของตนอย่างสมบูรณ์

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัญญาการเรียน

2.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ดาร์สท และคนอื่นๆ (Darst and others, 1983: 66-67) ได้ทำการวิจัยกับนักเรียนที่เรียนวิชาแรกเกตบอล (Racquetball) โดยใช้สัญญาการเรียนเป็นเวลา 5 สัปดาห์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนยอมรับว่าสัญญาการเรียนเป็นแรงผลักดันไปสู่ทักษะการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามอัตราการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษาวิชานี้มากที่สุด ทราบความคาดหวังของตนเอง เป็นวิธีการเรียนที่เน้นการเรียนรู้มากกว่าการสอน มีโอกาสทำงาน ร่วมกับผู้อื่นและเรียนด้วยตนเอง และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเรียนด้วยสัญญาการเรียนมาก

แบลค (Black, 2605-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้สัญญาการเรียนที่มีต่อสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับวิทยาลัย โดยศึกษากับนักเรียนจำนวน 74 คน ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์เบื้องต้น ใช้เวลาในการศึกษาตลอด 1 ภาคเรียนสุดท้าย ในปีการศึกษา 1984 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสัญญาการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มควบคุมและเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มความรับผิดชอบในการเรียน

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

จาวรธรรม ยั่งยืน (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้สัญญาการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน กลุ่ม

ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลพัทลุง อ. เมือง จ.พัทลุง จำนวน 120 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ กลุ่มละ 60 คน สุ่มแบ่งนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงออกเป็น 2 หน่วย การทดลอง และสุ่มแบ่งนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำออกเป็น 2 หน่วยการทดลอง ๆ ละ 30 คน รวม 4 หน่วยการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 1 ฉบับ แผนการสอนแบบการใช้สัญญาณการเรียนจำนวน 6 แผน แผนการสอนแบบปกติจำนวน 6 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับการทดลองเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ หลังจากการทดลองให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับการทดลองแบบสุ่มกลุ่ม กลุ่มทั่วไป (GRB-2) รูปแบบเจาะจง (Fixed-Model) ผลการวิจัยพบว่า 1) ไม่พบปฏิกริยาร่วมระหว่างวิธีสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) นักเรียนที่เรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตด้วยวิธีสอนแบบการใช้สัญญาณการเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พรรณิ สุคเกต (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้สัญญาณการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์และความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง สงขลา จำนวน 60 คน นักเรียน ได้รับการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำคะแนนจากการทดสอบมาจัดแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มๆละ 30 คนจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากกลุ่มนักเรียนเข้าเป็นกลุ่มทดลองให้เรียนโดยใช้สัญญาณการเรียน และกลุ่มควบคุมให้เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนโดยใช้สัญญาณเรียน จำนวน 3 แผน แผนการสอนโดยไม่ใช้สัญญาณเรียน จำนวน 3 แผน แผนการเรียน จำนวน 15 แผน แบบทดสอบประจำหน่วยย่อย หน่วยย่อยละ 1 ฉบับ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 และแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียน โดยใช้ สัญญาณการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้สัญญาณเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียน โดยใช้สัญญาณการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบ

การมีชีวิตของนักเรียนหลังจากที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียน กับความรับผิดชอบในการเรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียนไม่แตกต่างกัน

พนอ ปานชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดลองครบ 15 ชั่วโมง พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่างกับการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญและมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 15 2) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียน ตามความถี่ที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ คือ การตั้งใจฟังครูอธิบายและฟังเพื่อนถามปัญหา การซักถามเพื่อหาความรู้ การรู้จักตัดสินใจในการเรียน

สุนีย์ นัยเจริญ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาถึงผลของการใช้สัญญาณการเรียนในศูนย์การเรียนที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กอนุบาล สำหรับเครื่องมือที่ใช้การวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กอนุบาล 1 ฉบับ ตัวอย่างประชากรเป็นเด็กอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลวัดอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบง่ายจัดเป็นกลุ่มทดลอง 20 คนกลุ่มควบคุม 20 คนและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า เด็กอนุบาลกลุ่มที่เรียน โดยไม่ใช้สัญญาณการเรียนในศูนย์การเรียนมีความรู้และปฏิบัติด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยศูนย์การเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทิพวัลย์ คำคง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาการสอนโดยใช้สัญญาณการเรียน: การวิเคราะห์ทักษะการสอน การใช้เวลาเรียนของนักเรียน และผลการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดบัว โรงเรียนวัดโพธิ์ลอย อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีรวมทั้งสิ้น 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ 1. แผนการสอนโดยใช้สัญญาณการเรียน 2. แบบบันทึกพัฒนาการทางการเรียน 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4. แบบวัดเจตคติต่อการเรียน ทดลองสอนเป็นเวลา 4 สัปดาห์ วัดเจตคติต่อการเรียนอีก 2 วัน ข้อมูลที่ได้ วิเคราะห์

แยกตามประเภท ใช้การบรรยายเชิงวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบคะแนนที่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสอนได้แก่ ทักษะในการอธิบาย ทักษะในการสังเกตและติดตามผู้เรียน ทักษะในการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการสร้างแรงจูงใจ ทักษะในการส่งเสริมผู้เรียน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะในการช่วยเหลือผู้เรียน 2) ผู้เรียนจะปฏิบัติงานในภาระงานในวันหนึ่ง ๆ หลายช่วงเวลาที่ใช้การปฏิบัติภาระงานมากที่สุด คือ ในช่วงเวลาเรียนและวันหยุด 3) ในด้านพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนผู้เรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนมากเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ปฏิบัติภาระงานสม่ำเสมอ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนสูง ผลงานอยู่ในเกณฑ์ดี และจะมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .054) ผู้เรียนที่เรียนเก่งและผู้เรียนที่เรียนอ่อนมีเจตคติต่อการเรียนวิธีนี้ไม่แตกต่างกัน

3. เอกสารเกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

3.1 ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเอง

Self-Esteem มีผู้ใช้คำนี้ในภาษาไทยหลายคำด้วยกัน เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ความนับถือตนเอง การประเมินค่าตนเอง เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1984 : 5) ได้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า หมายถึง การพิจารณาตัดสินค่า (Worthiness) ของตนตามความรู้สึกรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อตนเองของแต่ละบุคคล

เฟชบาค (Feshbach, 1996 : 78) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า คือ การที่บุคคลมองตัวเองหรือมีทัศนคติโดยรวมเกี่ยวกับตัวเองว่าเป็นอย่างไร เป็นการมองว่าตนเองมีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่าในระดับต่าง ๆ กันออกไป

เวียนเนอร์ (Weiner, 1999 : 332) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การประเมินค่าของบุคคลที่มีต่อตนเอง เป็นการตัดสินเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้ที่มีต่อตนเอง (Self-knowledge) และความภาคภูมิใจในตนเองจะได้รับอิทธิพลสูงจากการมีสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น

วิลเลียม เจมส์ กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคน การไม่ทำให้ตัวเองเกิดความล้มเหลวต่ำต้อย ความรู้สึกที่ตัวเองมีคุณค่านั้นจะมาจากระดับความสำเร็จที่แต่ละคนได้รับตามที่ตนปรารถนา ซึ่งเปรียบเสมือนว่าความภาคภูมิใจในตนเองเป็นอัตราส่วนของคุณภาพที่เป็นจริงระหว่างความสำเร็จกับความคาดหวัง (1994 : 118, quoted in Seymour Feshbach, 1996 : 278-279)

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง} = \frac{\text{ความสำเร็จ}}{\text{ความคาดหวัง}}$$

บรูโน (Bruno, 1983 : 116, อ้างถึงใน จิรนนท์ ขอดมณี, 2547 :25) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีลักษณะเป็นอัตวิสัย เนื่องจากเป็นการประเมินการรับรู้ของแต่ละคนซึ่งต่อมาได้แปลอัตราส่วนนี้ให้อยู่ในรูปศัพท์ทางจิตวิทยาสมัยใหม่ว่า

$$\text{ความภาคภูมิใจในตนเอง} = \frac{\text{คุณค่าที่บุคคลมีอยู่}}{\text{คุณค่าที่บุคคลต้องการ}}$$

นั่นคือ ความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลเป็นความรู้สึกที่เกิดจากการเปลี่ยนคุณค่าที่บุคคลมีอยู่กับคุณค่าที่บุคคลต้องการ (นภาพร พุ่มพฤษย์, 2529 : 8-9)

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 90) ได้อธิบายถึงความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลว่าเป็นความต้องการในขั้นที่ 4 ซึ่งเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน กล่าวคือ นอกจากมนุษย์จะมีความต้องการในขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการด้านร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและการมีส่วนร่วมแล้ว ยังมีความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองและเมื่อได้รับการตอบสนองในขั้นนี้เพียงพอแล้ว จะทำให้มนุษย์แสวงหาการตอบสนองในขั้นสูงต่อไป

นอร์แมน (Norman, 1970 : 12, อ้างถึงใน อัจฉราพร เนียมมีศรี, 2545 : 16) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะนำเข้าไปพัวพันกับการยอมรับนับถือความเชื่อมั่นและการชมเชย

นิวแมน (Newman, 2003 : 236) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเองหรือเรียกอีกอย่างว่าการประเมินค่า (Self-evaluation) ของตนเองนั้น หมายถึง การที่บุคคลประเมินว่าตัวเองมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยมีพื้นฐานมาจากปัจจัย 3 ด้านคือ 1) การได้รับความรัก การเห็นคุณค่า หรือการสนับสนุนส่งเสริมจากคนอื่น 2) การมีคุณลักษณะหรือมีความสามารถอย่างเฉพาะเจาะจง และ 3) การให้ความสำคัญกับความสามารถเฉพาะของตัวเองเหล่านั้น โดยการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น แล้วส่งผลต่อความรู้สึกที่มีต่อตนเองต่อไป

นภาพร พุ่มพฤษ (2529 :131) ได้ให้ความหมายว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นความต้องการของมนุษย์ที่จะรู้สึกถึงความสำคัญและคุณค่าที่มีอยู่ในตนเอง เป็นความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่ามีความสามารถ มีความเชื่อมั่นพร้อมที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

ศันสนีย์ อินทรพันธ์ (2531 : 150) ให้ความหมาย ความภาคภูมิใจในตนเองว่าเป็นการยอมรับในความสามารถ ได้รับการยกย่องนับถือและตระหนักถึงคุณค่าของตนเพื่อจะอยู่อย่างสมศักดิ์ศรี ในฐานะเป็นคนคนหนึ่ง

ปริพันธ์ อภิวัฒน์การุญ (2543 : 57) ให้ความหมายว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง คือ ความรู้สึกที่พอใจในใจตนเองของแต่ละคน อันเนื่องมาจากความสัมฤทธิ์ผล การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การปรับตัวทางสังคมและความมั่นคงทางอารมณ์

จิรนนท์ ขอดมณี (2547 : 26) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่พอใจในตนเองของแต่ละคน อันเนื่องจากการยอมรับในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการปรับตัวให้เหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและสังคม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตัวเอง หมายถึง ความรู้สึกเห็นคุณค่าตัวเองของบุคคล โดยมีพื้นฐานจากการได้รับความรัก ความสนใจ การเห็นความสำคัญจากคนรอบข้าง และความประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนปรารถนา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง

แนวคิดของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1984 : 6) ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆดังนี้ คือ

1. ด้านค่านิยมผลสัมฤทธิ์ ได้แก่
  - 1.1 การได้รับความสำเร็จ
  - 1.2 ความเป็นผู้นำ

- 1.3 การพึ่งตนเอง
- 1.4 การเป็นนักเรียนที่ดี
- 1.5 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.6 ความรับผิดชอบในผลงาน
- 1.7 ความสามารถในการเรียน
2. ด้านการปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์
  - 2.1 ความวิตกกังวลต่ำ
  - 2.2 มองโลกในแง่ดี
  - 2.3 ร่าเริงแจ่มใส การมีอารมณ์ขัน
  - 2.4 พฤติกรรมกล้าแสดงออก
  - 2.5 ความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.6 ความสามารถในการตัดสินใจ
3. ด้านการปรับตัวทางสังคม
  - 3.1 ความยุติธรรม
  - 3.2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
  - 3.3 การยอมรับจากสังคม
  - 3.4 ความต้องการที่จะให้เพื่อนๆชอบ
  - 3.5 การเสียสละเพื่อส่วนรวม
  - 3.6 ความสามารถทำให้ผู้อื่นรัก
  - 3.7 ความประสงค์จะให้ผู้อื่นยอมรับตน

ลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพดีที่น่าภาคภูมิใจ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2527 : 235)

มีลักษณะดังนี้

1. ประเมินตนเองได้ตรงตามความเป็นจริง
2. ประเมินสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ตามความจริง
3. ประเมินความสำเร็จได้ตรงตามเป็นจริง
4. ยอมรับความจริง
5. มีความรับผิดชอบ
6. เป็นตัวของตัวเอง
7. ควบคุมอารมณ์
8. มีเป้าหมายในชีวิต

9. ชอบเข้าสังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคม

10. มีปรัชญา

ฟิลิธี สารวิจิตร และประพันธ์ ปลืคปลอดภัย (2529 : 83) ได้รวบรวมการสร้างความสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจแก่ตนเอง ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายให้ชีวิตให้แน่นอน โดยอาศัยพิจารณาลักษณะนิสัยความสามารถ ความสนใจ ความพอใจและความรักของตนประกอบ

2. ตั้งใจแน่วแน่จะพากเพียรอย่างขยันเพื่อจะบรรลุจุดมุ่งหมาย

3. สำรวจตนเองอย่างถี่ถ้วนเพื่อทราบจุดอ่อนและจุดเด่นของตนเอง

4. แก้ไขข้อบกพร่องของตนเองและพัฒนา ปลุกสร้าง ส่งเสริมลักษณะเด่นและดีงามของตนเองให้กล้าแข็งยิ่งขึ้น

5. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติที่จะช่วยให้ตนเองบรรลุความสำเร็จแล้วพัฒนา ปลุกสร้างคุณสมบัติเหล่านั้นให้เกิดขึ้นในตนเองเพิ่มเติม

6. ศึกษาวิชาต่างๆที่จำเป็นสำหรับบรรลุจุดมุ่งหมายหรือความสำเร็จในอาชีพที่ตนเองมุ่งหวัง

7. ศึกษาความรู้ทั่วไปไว้เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพ สมรรถภาพของตนให้ดีขึ้น

8. แสวงหามิตรหรือบุคคลที่มีความสามารถเยี่ยม ๆ มาเป็นกำลังช่วยเหลือตน

9. ทำงานที่ตนมุ่งหมายไว้ ให้สำเร็จอย่างดีที่สุด อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

10. บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น บำรุงเกิดมาตุภูมิและประเทศชาติ สร้างคุณงามความดีแลชื่อเสียงในทางที่โลกยกย่องสรรเสริญ

นภาพร พุ่มพุกภัย (2529: 131 – 133) ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเอง ไว้ดังนี้คือ

บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะเห็นตนเองมีคุณค่ามีความสำคัญเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีวิจรรย์ญาณ ไม่กลัวการเสี่ยง สร้างสิ่งใหม่ๆ หรือสิ่งที่ต่างไปจากเดิมจะเป็นทุกข์มากถ้าสิ่งที่เขาทำไม่เป็นผลดีและมักได้รับผลสำเร็จทางด้านวิชาการ

สมพร อินทร์แก้วและคณะ (2530 : 46) กล่าวว่าผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองจะมีความรู้ สุกมั่นใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิต ให้เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่ย่อถอยและมีความสามารถสร้างสรรค์ที่ดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมตลอดเวลา

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเอง

3.3.1 งานวิจัยต่างประเทศ

จูฮาซซ์ (Jubasz, 1985 : 110 - A) ได้ศึกษาการวัดความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 12-14 ปี ผลการศึกษาพบว่าอายุจะเป็นองค์ประกอบของความภาคภูมิใจในตนเอง

เฮย์ส (William L.Hays, 1988 : 1371 – A) ได้ศึกษาผลของการยอมรับตนเองที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 78 คน พบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการยอมรับตนเองสูงจะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในตนเองให้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คินเนย์และคนอื่นๆ (Kinney and others, 1989 : 3149 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 10 คน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 10 คน โดยใช้เกรดเฉลี่ย (GPA) เป็นเกณฑ์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีความภาคภูมิใจตนเองต่ำกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

ฮอฟฟ์แมน (Hoffman, 1989 : 105-A) ได้ศึกษาเรื่อง การสนับสนุนทางสังคมและความภาคภูมิใจในตนเองบุคคลในวัยรุ่น โดยประเมินผลของการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน ต่อความภาคภูมิใจของบุคคลวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบุคคลวัยรุ่นชาวอิสราเอล จำนวน 76 คน อายุระหว่าง 14 – 16 ปี โดยใช้แบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ความเครียด การรับรู้ระดับของการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากมารดามีผลอย่างมากต่อความภาคภูมิใจในตนเอง การสนับสนุนช่วยเหลือจากเพื่อนจะมีอิทธิพลเป็นอันดับแรกในกรณีที่ไม่ม่แม่ และการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา จะมีผลเพียงเล็กน้อยต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น

3.3.2 งานวิจัยในประเทศ

นภาพร พุ่มพฤษ (2529: 74- 79) ได้ศึกษาผลของการฝึกกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดลพบุรี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มแล้วมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงขึ้น แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนได้ เพราะการที่กลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึก และเอาใจใส่ต่อกัน จะช่วยให้บุคคลยอมรับความสำคัญของตนเองและมองเห็นว่าตนมีอิทธิพลต่อกลุ่ม อันจะเป็นแนวทางให้บุคคลได้พัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งครูจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการจัดกิจกรรมกลุ่มให้บรรลุตามเป้าหมาย

กานูพงษ์ คงจันทร์ (2533: 76) ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนประชาสงเคราะห์วิทยา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2532 จำนวน 18 คน พบว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม